Zaključci simpozija

„Najnovija dostignuća u dijagnostici i liječenju karcinoma pluća“

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 18. septembar 2026. godine

1. Prevenciju i rano otkrivanje karcinoma pluća postaviti među prioritete zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini.
Predlaže se intenziviranje aktivnosti usmjerenih na prevenciju i pripremu organiziranog pristupa ranom otkrivanju karcinoma pluća. Iskustva hrvatskog programa i aktivnosti predstavljene kroz projekat LIFEGATE treba razmotriti kao osnovu za planiranje skrininga prilagođenog zdravstvenom sistemu Bosne i Hercegovine. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti povezivanju skrininga s pravovremenom dijagnostičkom obradom i daljnjim zbrinjavanjem pacijenata.

2. Unaprijediti dostupnost i međusobnu povezanost patohistološke, imunohistokemijske i molekularne dijagnostike.
Potrebno je podržati dijagnostički pristup koji povezuje morfološku klasifikaciju tumora, imunohistokemijske nalaze i molekularno profiliranje, u skladu s kliničkom indikacijom. Predlaže se unapređenje saradnje između kliničara i laboratorija, s naglaskom na kvalitet uzorka, racionalno korištenje raspoloživog materijala i pravovremenu dostupnost nalaza potrebnih za terapijsko odlučivanje. U okviru toga treba razmotriti mogućnosti šire i održive dostupnosti sekvenciranja nove generacije (NGS).

3. Ojačati multidisciplinarno odlučivanje tokom cijelog procesa dijagnostike i liječenja.
Predlaže se jačanje rada multidisciplinarnih timova i jasnije povezivanje pulmologije, patologije, radiologije, molekularne dijagnostike, torakalne hirurgije, medicinske onkologije i radioterapije. Posebno je važno zajedničko razmatranje operabilnosti, resektabilnosti i redoslijeda terapijskih postupaka u kontekstu neoadjuvantne sistemske terapije. Odluke treba dokumentirati i, kada je potrebno, ponovo razmotriti nakon provedenog dijela liječenja.

4. Raditi na ravnopravnijem pristupu savremenim dijagnostičkim i terapijskim mogućnostima.
Predlaže se da zdravstvene ustanove, nadležna ministarstva i fondovi zdravstvenog osiguranja zajednički razmotre načine održivog finansiranja dijagnostike i liječenja karcinoma pluća. Cilj treba biti da mjesto stanovanja i ustanova u kojoj se pacijent prvobitno liječi što manje utiču na mogućnost pristupa odgovarajućoj dijagnostici i terapiji. Planiranje treba obuhvatiti cijeli put pacijenta, a ne samo dostupnost pojedinačnog testa ili lijeka.

5. Razvoj liječenja nemikrocelularnog i mikrocelularnog karcinoma pluća razmatrati kao povezane, ali zasebne prioritete.
U planiranju unapređenja onkološke zaštite potrebno je obuhvatiti oba tipa karcinoma

pluća, uz uvažavanje njihovih posebnih dijagnostičkih i terapijskih zahtjeva. Predlaže se kontinuirano stručno usavršavanje i razmjena iskustava o ciljanoj terapiji, imunoterapiji i liječenju mikrocelularnog karcinoma pluća, uz procjenu mogućnosti njihove primjene u domaćoj kliničkoj praksi.

6. Uvođenje terapijskih inovacija povezati sa sistematskim praćenjem ishoda u domaćoj praksi.
Predlaže se unapređenje prikupljanja i analize podataka o dijagnostičkom putu, primijenjenom liječenju, neželjenim događajima i ishodima pacijenata. Posebnu vrijednost imala bi zajednička istraživanja više ustanova, koja bi omogućila sagledavanje rezultata i prepreka u različitim sredinama.

7. Primjenu vještačke inteligencije razvijati odgovorno i uz stručni nadzor.
U okviru razmatranja perspektiva vještačke inteligencije predlaže se podrška projektima koji ispituju njenu primjenjivost u domaćim ustanovama. Prije šire primjene potrebno je razmotriti pouzdanost alata, zaštitu podataka, jasno definiranu odgovornost i stvarnu korist za pacijente i zdravstvene radnike. Vještačku inteligenciju treba razvijati kao podršku stručnom odlučivanju, a ne kao zamjenu za kliničku procjenu i multidisciplinarni tim.

8. Nastaviti regionalnu i međunarodnu saradnju, edukaciju i zajednička istraživanja.
Predlaže se da saradnja uspostavljena tokom simpozija bude nastavljena kroz stručne edukacije, razmjenu iskustava, konsultacije o složenim slučajevima i zajedničke istraživačke projekte. Poseban naglasak treba staviti na uključivanje stručnjaka iz različitih ustanova u Bosni i Hercegovini i povezivanje s regionalnim i međunarodnim centrima.

9. Zaključke simpozija pretočiti u konkretne i ostvarive naredne korake.
Predlaže se da organizatori, u saradnji sa zainteresiranim učesnicima i nadležnim institucijama, izdvoje manji broj prioritetnih aktivnosti, odrede njihove nosioce i predlože rokove realizacije. Kao početne aktivnosti mogu se razmotriti pregled postojećih dijagnostičkih kapaciteta, definiranje prioriteta za skrining, unapređenje upućivanja pacijenata i pokretanje zajedničkog praćenja ishoda. Usaglašene zaključke trebalo bi dostaviti relevantnim zdravstvenim institucijama i stručnim udruženjima.

Završna poruka

Savremena dostignuća u dijagnostici i liječenju karcinoma pluća trebaju postati dostupna i primjenjiva u svakodnevnoj zdravstvenoj zaštiti u Bosni i Hercegovini. Za ostvarenje tog cilja predlaže se povezano djelovanje u prevenciji i ranom otkrivanju, kvalitetnoj dijagnostici, multidisciplinarnom liječenju, edukaciji i praćenju ishoda, uz saradnju struke, zdravstvenih ustanova i nadležnih institucija.